

## Lestip 2 – door Marit Trioen

小鷹

[Kleine Adelaar]

Chen Jiang Hong

Beijing Science and Technology Press, 2012

ISBN 9787530459980

Vertaling: Lies Lavrijsen

(Boek uit China, vertaald uit het Frans)

### Korte inhoud

Tijdens de bouw van de Chinese muur – dat is lang, heel lang geleden – vindt een wijze oude man een jongetje in de sneeuw. Hij neemt het weeskind mee naar huis en voedt het op. Op een nacht ziet het jongetje hoe meester Yang de bewegingen van Adelaarsklauw-kungfu heel nauwkeurig oefent. Vanaf die nacht observeert en imiteert de jongen stiekem zijn meester. Wanneer meester Yang de jongen zijn kunsten zomaar ziet demonstreren op een vol marktplein, is hij eerst woedend. Maar omdat de jongen zoveel talent heeft, aanvaardt Yang hem als leerling. Zo begint Kleine Adelaar aan een vreselijk lange en zware weg die hem uiteindelijk naar de volmaaktheid zal leiden.

Een prachtig, ingetogen prentenboek over geduld, hoop, volharding en aanvaarding. De paginagrote, sfeervolle illustraties in Chinese inkt en waterverf nemen de lezer mee naar het vijftiende-eeuwse China en versterken het verhaal.

### Aanzet

#### *Een geheimzinnige muur*

Enkele dagen voordat je met dit boek begint te werken, richt je een hoek met een tafel in. Op deze tafel komt voorlopig enkel een lange (Chinese) muur uit grote, houten blokken. Bouw de muur zo, dat hij niet instort als je er enkele blokken uithaalt. Dit is belangrijk voor de verwerkingsactiviteit bij het boek. Wanneer de kinderen naar de betekenis van de muur vragen, laat je hen lekker in het ongewisse. In de loop van de lessen rond *Kleine Adelaar* kan je de hoek natuurlijk aanvullen met foto's, voorwerpen, prenten en boeken. Nodig de kinderen ook uit om iets mee te brengen dat bij het boek of bij China past. Dat moeten ze niet van thuis meebrengen: ook een boek uit de bibliotheek, een folder uit een reisbureau of een menu van een Chinees restaurant kunnen perfect.

*Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid*

#### *Frustraties gezocht*

Op een niet belerende manier toont dit boek hoe je veel kan bereiken, als je maar doorzet, hard werkt en in jezelf gelooft. Kleine Adelaar denkt nooit aan opgeven: met zijn doel stevast voor ogen aanvaardt hij de lange weg ernaartoe als een onontbeerlijk deel van zijn leerproces. Deze mooie, hoopvolle gedachte kan je met een knap staaltje acteerwerk op een spontane en

## O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

toegankelijke manier in je klas introduceren. De dag waarop je met dit boek begint, kom je de klas binnen terwijl je iets moeilijks demonstreert, iets wat je al een tijdje heel graag wil kunnen, bijv. op een eenwieler rijden, jongleren enz. Probeer je kunstje een paar keer voor de klas op te voeren. Laat het telkens mislukken en word steeds ongeduldiger, tot je uiteindelijk gefrustreerd opgeeft. Vraag raad aan je klas en kom zo tot een klasgesprek over het thema ‘opgeven/doorzetten’:

- Wie herkent deze situatie, dat je iets heel graag wil kunnen, maar dat het niet lukt?
- Hoe voel je je dan?
- Hoe reageer je? Wat doe je?

Geef elk kind een etiket ter grootte van een houten blok van de muur. Hierop schrijven de kinderen iets wat ze heel graag willen kunnen, maar wat hen voorlopig niet lukt en waardoor ze soms ontmoedigd of gefrustreerd raken.

Tot slot vertel je de kinderen dat je een bijzonder boek rond dit thema meehebt, uit een ander land en in een andere taal.

*Nederlands – 2 Luisteren – 2.1, 2.5*

*Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1, 3.2*

### **Voorspellend ‘lezen’ en kijken**

Laat de kinderen via gerichte kijkopdrachten het verhaal, het herkomstland en de taal van het boek voorspellen. Toon een drietal dubbele pagina’s uit het boek. De tekst dek je af met een post-it of met washi-tape. Zorg ervoor dat alle kinderen de prent goed kunnen zien, bijv. door ze te projecteren.

Prent 1: het winterlandschap (na de titelpagina – “Op een winteravond ... halfdood van de kou”)

Schrijf volgende drie vraagwoorden op het bord: Wie? Wat? Waar?

Toon dan de prent. Geef iedereen de kans om na te denken: eerst bestuderen de kinderen in stilte de tekening, pas na enkele minuten mogen ze antwoorden op de vragen. Stimuleer de kinderen om hun waarnemingen zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven. Dus niet: ‘Ik zie een man in de sneeuw’, maar ‘Ik zie een man met een lang gewaad en een ronde hoed, die iets in zijn armen draagt’. Zo ervaren de kinderen dat ze door nauwkeurig te observeren, veel informatie kunnen halen uit een prent.

Prent 2: in het huis van meester Yang (“Meester Yang gaf hem rijst ...”)

Stel dezelfde vragen en voeg een nieuwe vraag toe: Wat is het verband tussen deze prent en de vorige

Prent 3: cover

- Wie is dit?
- Wat doet de jongen, denk je? Waaruit leid je dat af?
- Waarover gaat het verhaal?

Herinner de kinderen ook aan het centrale thema (zie eerder: Frustraties gezocht) en aan de muur in de klas.

*Muzische vorming – 1 Beeld – 1.2, 1.3*

*Nederlands – 5 Strategieën – 5.1*

*Leren leren – 3 en 4*

# O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

## *Een badje Chinees*

Laat de titel op de cover zien. Welke taal is dit? Koppel het resultaat terug aan de voorspellingen van de kinderen: hadden ze het goed geraden? Verklap de vertaling van de titel voorlopig niet.

Daarna dompel je je klas onder in een Chinees taalbad. Laat een Chinese ouder de intro van het boek (voor de titelpagina – “Dit verhaal speelt zich af in China...”) drie keer voorlezen. Je kan natuurlijk ook het O Mundo-audiofragment gebruiken dat je van de site kan downloaden.

De kinderen mogen de illustratie niet zien: ze luisteren alleen. De eerste keer geef je de kinderen geen specifieke luisteropdracht, maar peil je na het voorlezen alleen naar hun ervaringen:

- Hoe voelde het om naar een verhaal te luisteren in een vreemde taal?
- Begreep je iets? Was dat moeilijk? Waarom (niet)?
- Bleef je de hele tijd aandachtig te luisteren? Hoe komt dat?
- Kon je het verhaal volgen? Hoe dan?
- Heb je iets van het verhaal begrepen, denk je?

Bij de tweede luisterronde geef je de kinderen vooraf de volgende opdracht mee:

- Hoe klinkt het Chinees?
- Waaraan doet de taal je denken?

Tijdens de laatste luisterronde letten de kinderen op de verschillen tussen Nederlands en Chinees, of tussen hun moedertaal en Chinees:

- Wat doet Chinees zo anders klinken dan Nederlands?
- Hoor je klanken die je nog nooit gehoord hebt?

Ter info: Het Chinees is een toontaal. Afhankelijk van de toonhoogte waarop je een woord uitspreekt, krijgt het een andere betekenis. Het Chinees kent vier tonen. Op <https://www.youtube.com/watch?v=uJHL8WN-snY> kan je deze tonen bekijken, beluisteren en oefenen (vanaf 1'39). De kwaliteit van het filmpje is niet fantastisch, maar de voorbeelden zijn wel verhelderend. Duidelijke en beknopte informatie op kindermaat vind je in het schitterende boek *Ik ga naar China en ik neem mee...* in de reeks *Kinderuniversiteit* (zie: Bibliografie). Een must voor in de boekenhoek!

Na een korte uitleg gaan de kinderen experimenteren met toontalen. Vraag een Chinees kind, een ouder of kennis om je klas enkele woorden aan te leren. Heb je geen Chinese moedertaalsprekers op school of in de buurt? In de bibliografie vind je enkele websites met Chinese taallesjes.

*Nederlands – 5 Strategieën – 5.2*

*Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.1, 6.2*

*Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid*

*Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1*

## **Verwerkingsactiviteiten**

### *Expressief voorlezen*

Ga met de kinderen in een kring zitten. Maak het gezellig met kussens. Vraag een Chinese ouder of kennis om het verhaal voor te lezen. Spreek op voorhand met de voorlezer af dat hij/zij zo expressief mogelijk leest. Door veel intonatie, mimiek en gebaren te gebruiken en door dingen aan te wijzen op de prenten, kunnen de kinderen heel wat oppikken van het verhaal én zullen ze langer geboeid zijn.

## O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

Lees het verhaal pagina per pagina voor, volgens een vast stramien: eerst luisteren de kinderen naar de Chinese tekst en kijken ze naar de prent, daarna vertellen ze wat ze begrepen hebben en tot slot lees je de vertaling voor. Vergeet bij de eerste pagina de link niet te leggen met de muur in de klas.

Hoe lang je het verhaal op deze manier kan voorlezen, hangt af van de vertelkunsten van je voorlezer en de interesse en luistervaardigheid van je klasgroep. Verslapt de aandacht van de kinderen? Schakel dan meteen over op de Nederlandse vertaling.

*Muzische vorming – 3 Drama – 3.1, 3.3*

*Muzische vorming – 1 Beeld – 1.2, 1.3*

*Nederlands – 5 Strategieën – 5.2, 5.3*

### **Titel gezocht**

Laat de leerlingen een passende titel voor het verhaal bedenken. Niet alleen leren ze zo nadenken over de essentie van een boek; als leerkracht krijg jij tegelijk zicht op wat hen het meest opgevallen is of aangesproken heeft. Geef de kinderen voldoende tijd om een titel op te schrijven. Dan bespreken ze in kleine groepjes hun titels, waarbij ze hun keuze goed beargumenteren. Vervolgens vraag je klassikaal feedback aan de verschillende groepjes. Schrijf tot slot de Nederlandstalige titel aan het bord. Past deze titel goed bij het boek? Waarom?

*Nederlands – 2 Spreken – 2.6*

*Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.5, 1.6*

### **Een muurtje slopen**

Hang alle prenten van het verhaal aan het bord of aan een muur. Grijp terug naar het gevoel van iets heel graag willen kunnen, naar de etiketten van de kinderen en de hiermee gepaard gaande frustratie. Welke prenten uit het boek passen het best bij dit gevoel, bij deze situatie? Wijzen de kinderen niet uit zichzelf de prent met de druppel en de steen aan, vestig hun aandacht dan expliciet op deze prent. Welk beeld zien ze? Wat doet het water? Wat vertelt dit beeld in het verhaal? En wat kan het ook over onze frustraties en verlangens vertellen?

Laat de kinderen hun etiket plakken op een blok in de muur. Bespreek deze metafoor met de kinderen. Waarom hangen hun 'frustraties' op een muur? Herkennen ze het gevoel van ergens tegenaan te lopen? Eventueel herhaal je je acteerwerk nog eens, waarbij je deze keer telkens tegen een onzichtbare muur lijkt te botsen, tot je het opgeeft. Je kan dit ook enkele kinderen laten vertolken met hun frustratie.

Daarna leg je het doel van de activiteit uit: deze muur met frustraties, met negatieve obstakels moet gesloopt worden. Dit kan alleen door oplossingen te zoeken voor een probleem. Vertrek heel concreet vanuit jouw kunstje: je hebt al honderd keer geprobeerd om drie jongleerballetjes in de lucht te houden, maar het lukt niet. Opgeven is geen optie, want je moet en zal het kunnen. Hoe kan je dit aanpakken? Daarna doen de kinderen hetzelfde voor hun probleem. Om het oplossingsgerichte denken van de kinderen te stimuleren en om hen te leren dat ze hulp mogen vragen bij problemen, laat je hen drie verschillende oplossingen zoeken:

- Eén oplossing zoeken ze alleen.

- De tweede zoeken ze samen met een klasgenoot. De kinderen werken dan in duo's en zoeken een oplossing voor elkaars probleem.

## O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

- Een derde oplossing zoeken ze thuis, samen met mama en/of papa, of een oudere broer of zus.

Wanneer de kinderen een degelijke oplossing gevonden hebben, mogen ze telkens één steen uit de blokkenmuur wegnemen. Welke steen ze mogen wegnemen, duid je best zelf met een sticker aan, afhankelijk van de bouw van je muur. De bedoeling is dat op het einde, wanneer de kinderen elk een derde steen weghalen, de muur helemaal instort. Bespreek de symboliek van deze activiteit kort met de kinderen.

*Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.3, 1.4, 1.7*

*Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.1, 3.2, 3.3*

### **Hoe kleuren spreken**

Net als in zijn andere kinderboeken brengt Chen Jiang Hong met dit boek een eerbetoon aan de traditionele Chinese cultuur. Niet alleen in het verhaal, maar ook in de illustratiestijl zie je typisch Chinese elementen: Hong schildert met Chinese inkt en waterverf op rijstpapier. Bijzonder in dit boek is de sterke kleurensymboliek. Op vrijwel elke pagina versterken de heldere kleuren de sfeer van het verhaal. Bovendien voegen deze kleuren vaak ook een emotionele betekenislaag toe: de helblauwe lucht (p. 10) wijst op rust, terwijl het koude blauwgrijs (p. 11) de gruwelijke dreiging van Generaal Zhao voorspelt.

Onderzoek deze 'sprekende' kleuren met de kinderen. Begin met de prent op pagina's 22 en 23, waar de vier achtergrondkleuren de verschillende seizoenen oproepen. Laat je vervolgens leiden door de prenten die de kinderen aanspreken. Stel de kleuren expliciet in vraag: waarom is deze prent in een warm oranje en bijv. niet in helblauw geschilderd? Welk gevoel krijg je bij deze kleur? Vervolgens geef je elk kind een zwart-witkopie van de laatste dubbele pagina, waar meester Yang sterft en afscheid neemt van zijn leerling. Controleer of iedereen begrepen heeft wat er op de prent gebeurt en welke gevoelens dit oproept. Daarna kleuren of schilderen de kinderen de illustratie in de kleuren die hier volgens hen het best bij passen. Hang de door de kinderen ingekleurde prenten aan een muur, zodat je een tentoonstelling krijgt. De kinderen bewonderen en bestuderen elkaars werk in stilte en alleen. Tot slot toon je de oorspronkelijke prent uit het boek. Past deze kleur goed volgens de kinderen? Waarom (niet)? Misschien waren er wel kleuren van klasgenootjes die ze even geslaagd vonden? Laat ze hun mening goed onderbouwen.

*Muzische vorming – 1 Beeld – 1.2, 1.3, 1.5*

*Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.6, 1.8*

*Nederlands – 2 Spreken – 2.5, 2.6, 2.9*

## **En verder**

### **Letters tekenen**

Met haar schijnbaar eindeloze combinatie van streepjes spreekt het Chinese schriftsysteem erg tot de verbeelding. Het is tegelijk ook een heel moeilijk systeem. Chinezen hebben immers geen alfabet met letters, maar ze gebruiken tekens. Deze tekens of karakters vormen hele woorden tegelijk en bestaan uit een reeks streepjes die in een bepaalde volgorde staan. Als een Chinees kind leert lezen en schrijven, moet het dus voor elk woord een heleboel streepjes en volgordes onthouden. In de basisschool leren de kinderen zo'n 2500 karakters, in de middelbare school nog eens 1500. Sommige karakters zijn eenvoudig, andere bestaan uit verschillende delen. Leuk om weten: 'goed' schrijf je in het Chinees in twee delen, nl. het karakter voor 'vrouw' en het karakter voor 'kindje'. Volgens de

## O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

Chinezen was immers niets zo goed als een vrouw met een kind (bron: *Ik ga naar China en ik neem mee...*). Meer achtergrondinfo, foto's en filmpjes over het Chinese schrift op kindermaat vind je op de websites van *ntr: schooltv* en *samsam* (zie: Bibliografie).

Nadat je de kinderen in de geheimen van het Chinese schrift hebt ingewijd, organiseer je een workshop Chinees schrijven in je klas. Als je een Chinees kind in de klas of op school hebt, laat je hem/haar of zijn/haar ouder deze workshop leiden. Leer de kinderen enkele makkelijke karakters of de getallen schrijven. Eerst oefenen ze met potlood, later schilderen ze, zoals de Chinese kinderen het ook op school leren, met Chinese inkt. Heb je geen Chinese kinderen op school? Op de website *Ni Hao kids* vind je duidelijke instructiefilmpjes en kant-en-klare werkblaadjes.

*Nederlands – 6 Taalbeschouwing – 6.1, 6.2, 6.5*

*Nederlands – 7 (Inter)culturele gerichtheid*

### **De Chinese Muur in woord en beeld**

De kinderen zoeken op het internet en in boeken over China (zie: Bibliografie) gericht informatie over de Chinese Muur. Via de placemat-methode ([http://www.steunpuntgok.be/downloads/gokfiche\\_werkvorm\\_13.pdf](http://www.steunpuntgok.be/downloads/gokfiche_werkvorm_13.pdf)) noteren ze in kleine groepjes eerst een aantal vragen over de Muur waarop ze het antwoord willen weten. Met de vragen van de verschillende groepjes stel je klassikaal een lijst op. Naar het antwoord op deze vragen gaan de kinderen dan op zoek.

Wil je nog een stapje verder gaan, dan kan je de kinderen deze antwoorden ook op een originele manier laten verwerken: met een PowerPointpresentatie, een filmpje (zoals Matthijs en Robin, zie <https://www.youtube.com/watch?v=ycEalXju22w>), een collage, een strip, een poster, een lied, enz. Laat de kinderen zelf tussen deze mogelijkheden kiezen. Zo hou je rekening met de meervoudige intelligentie van kinderen.

*ICT – 5, 6 en 7*

*Leren leren – 2 en 3*

*Nederlands – 3 Lezen – 3.5*

*Wereldoriëntatie – 7 Brongebruik*

### **Poëzie**

Willem Wilmink schreef een muzikaal gedicht over de Chinese taal, “Chinese taalles”. Een grappige titel, want behalve de namen van enkele Chinese gerechten of bekende personen kent Wilmink natuurlijk helemaal geen Chinees. Zeker wanneer je je met je klas al wat in het Chinees verdiept hebt, is het leuk om dit gedicht samen te lezen en het te vergelijken met de ervaring en kennis van de kinderen. Op de website van de Poëzieweek (zie: Bibliografie) vind je het gedicht en de bijbehorende lestips.

*Muzische vorming – 3 Drama – 3.1*

*Muzische vorming – 6 Attitudes – 6.1, 6.3*

*Sociale vaardigheden – 1 Relatiewijzen – 1.6*

### **Schaduwtheater**

Een groepje Franse kinderen bewerkte *Kleine adelaar* tot schaduwtheater. Met niets meer dan een aantal eenvoudige silhouetten op een satéprikker en hun stem maakten ze een adembenemende

## O Mundo – een kleine Wereldbibliotheek: lestips

---

voorstelling. Het resultaat kan je bewonderen op <https://www.youtube.com/watch?v=Egl4yvCZydY>. Zin in iets groots? Volg het voorbeeld van deze kinderen en trakteer de ouders of de hele school op een feestelijke voorstelling. In plaats van met papieren silhouetten op een stokje te werken, kan je ook de kinderen zelf het verhaal achter een doek laten spelen. Eeuwige roem verzekerd!

*Muzische vorming – 3 Drama – 3.1, 3.2, 3.6*

*Sociale vaardigheden – 3 Samenwerking*

*Wereldoriëntatie – 3 Mens – 3.3*

### **Kungfu in de klas**

De meeste kinderen (en volwassenen) kennen kungfu waarschijnlijk alleen uit populaire (vecht)films. Daardoor hebben ze meestal een te beperkt en vereenvoudigd beeld van deze bijzondere krijgskunst, die letterlijk vertaald 'hoge vaardigheid' betekent. Bovendien zijn er verschillende kungfustijlen, die elk een afzonderlijke techniek hebben. Deze complexe technieken zijn gebaseerd op de observatie van het gedrag van dieren in de natuur en vereisen lenigheid, concentratie, kracht en evenwicht.

Dat kungfu dus meer is dan een robbertje vechten, zien en lezen de kinderen in het boek. Nog idealer is het natuurlijk dat ze zelf de proef op de som nemen in een kungfu-initiatie. Op internet vind je adressen en telefoonnummers van clubs in de buurt van je school. Of misschien zitten wel kungfu-wondertjes bij jou op school?

*Lichamelijke opvoeding – 1 Motorische competenties – 1.21*

*Lichamelijke opvoeding – 3 Zelfconcept en sociaal functioneren – 3.1, 3.2, 3.5, 3.7*

## **Bibliografie**

### **Boeken**

*China: alles wat je altijd al wilde weten / Scott Forbes, Lannoo, 2013*

*Ik ga naar China en ik neem mee... / Kristien Dreesen en Judith Vanistendael (ill.), Lannoo, 2007*

### **Websites**

Beeldtaal in China: <http://www.samsam.net/vertel-het-met-beelden>

Chinese karakters schrijven: <http://www.nihaokids.nl/schrijven/>

De tonen van het Chinees: <https://www.youtube.com/watch?v=uJHL8WN-snY>

Het Chinese schrift: [http://www.schooltv.nl/no\\_cache/video/crid/20071205\\_schrijven01/](http://www.schooltv.nl/no_cache/video/crid/20071205_schrijven01/)

Lestips bij het gedicht 'Chinese taalles':

<http://web.cpnb.nl/engine/download/blob/cpnb/61970/2012/49/3-SCP004->

[Gedichtendag\\_lesmateriaal\\_BO\\_Spread.pdf?app=cpnb&class=8353&field=61970&id=953](http://web.cpnb.nl/engine/download/blob/cpnb/61970/2012/49/3-SCP004-Gedichtendag_lesmateriaal_BO_Spread.pdf?app=cpnb&class=8353&field=61970&id=953) (p. 11-15)